

NOVA PRAVDA

GLASILO NARODNO-SOCIJALISTIČNE STRANKE.

Uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Gradišče št. 7, levo.
Telefon št. 77.

Izhaja vsako soboto.

Mesečna naročnina: za tuzemstvo 4 Din za inozemstvo 6 Din.

Inserati se računajo po velikosti: Cene so navedene
v oglašnem delu.

M. Z.

„Ustave niso večne!“

Morda se čuje paradokso, da citiramo to izjavo g. Pašiča ob času, ko bje ta vodilni državnik neizprosno boj za ohranitev vidovdanske ustave, v dobi, ko padajo prve krvave žrtve nesrečnega ustavnega boja.

Naša zakonodaja, upravno poslovanje in gospodarstvo so dospeli na mrtvo točko; mesto pozitivnega dela pa divja ljut ustavni boj, ki ga znajo gotove stranke spretno izrabljati v svojo zasebno korist.

Uvidevalci poznavali političnih razmer so se žalostne pojave predvidevali in še pred sprejetjem ustave resno svarili pred posledicami, ki jih žalibog sedaj doživljamo. Pogreške ustave so pa uvideli tudi oni krogi, ki so ustavni načrt uzakonili in s trdovratno žilavostjo branili do skrajnosti. Želja po reviziji ustave, ki je veljala opozicijskim skupinam kot bolna smernica, se je jela pogloma naveljavljati tudi pri vstvariteljih ustave, ko so opazili nevarnost, da jim izmuzne oblast iz rok. *Revizionizem je povdaril g. Pašič*, ko je bila ogrožena samovlada radikalne stranke, in *revizionizem so odkrito priznali opozicijski demokrati*, ko jim je šlo za zrušenje radikalnega režima in za doseglo vladne moči.

Potrebo po reviziji ustave in eventualno tudi voljo do revizije so torej priznale že vse politične stranke v državi, od skrajne levice do najbolj konservativne desnice. Glede tega načelnega vprašanja torej po izjavah vodilnih med vladajočega režima ni stvarne zapreke. Preostaja nam torej le razmisli vanje vzrokov stvarnega in formalnega značaja.

Mi smo svoje stališče napram ustavi in upravnim oblikam države in njenih pokrajin že točno objavili v našem ustavnem programu in tozadevnih referatih. Izrečno smo povdarili, da nam je edinstvo države in naroda prvo in glavno, upravnih sistemov podrejenega pomena. Centralizem, avtonomizem, federalizem so forme, ki jih moremo uporabljati istotako z uspehom, kot v največjo škodo državnih interesov. Mero dajne so edine krajevne potrebe in volja naroda z ozirom na višji državni interes. Bolje dobro upravljana centralistična država, nego piškvak federalizem; nasprotno pa je lahko vsak iskren državljani pristaš avtonomistične ali federalistične upravne forme, če se je izkazalo, da je centralistična uprava škodljiva državnemu in narodnemu edinstvu. Nesrečna fraza in demagoško najhujše vrste pa je, če se hoče javnosti natvesti trditve, da morata biti avtonomizem in federalizem načelno škodljiva državni in narodni edinstvu. Edinstvo ni ogroženo po upravnih formah, pač pa po slabi upravi in nerazumevanju ljudskih potreb.

Nikdar bi se ne bil naš ustavni boj razvelod tako silovitosti, če bi bila naša uprava in gospodarstvo prvotnega. Ljudstvo ne povprašuje dosti po papirnati paragrafi, se ne razburja radi njemu neumljivih upravnih form. Narod ceni vrednost vladavine in njenih upravnih oblik le po efektu, po vrednosti uprave in njenem vplivu na gospodarstvo in ljudsko blagostanje. Vsled tega se narod sam ne bo zanimal za upravne oblike države toliko časa, dokler mu slaba uprava in pogibeljno gospodarstvo ne dasta povoda za sa-

mostojno razmišljanje in nezadovoljnost. Če se torej narod buni, je to dokaz slabega gospodarstva, ki se ga knjiži seveda na račun upravne forme in končno ustave, ki take zle posledice dopušča. S slabo upravo, slabim gospodarstvom pa se daje najhujše orožje v roke ljudem, ki so načelni nasprotniki obstoja naše države. Ti elementi imajo pod takimi razmerami najlažje delo, da z zlorabljanjem zanemarijenega upravnega poslovanja lahko rujejo na obstoj države. Takim ljudem pa tudi ne gre za boljšo ali slabšo ustavo, marveč za juriš na državo samo. Če se to dogaja, je kriv temu največ dotični, ki vstvarja za to razpoloženje in možnost s slabo upravo.

Zdi se, da našemu ustavnemu boju sočasno ni iskati izvora toliko v ustavi sami, kot v slabi upravi, v nerazumevanju položaja ter trdovratni neodnoljivosti. Položaj postruje še okolnost, da se vse državljane in politične skupine, ki ne soglašajo s pogreški ustave, z zavojenim gospodarstvom in ki iskreno skušajo temu opomoči, kratkotaloma označuje s separatisti in protidržavnimi elementi. Tem slabše, ker so bile stranke, ki so ustavo oživotvorile, že same na pol poti k reviziji. Dokaz, da revizionizem sam na sebi ne more biti škodljiv in protidržaven! Da so vladajoče stranke krenile zopet s poti revizije, ni posledica možnosti, da so premenile svoje naziranje o potrebi revizije, marveč je to le posledica dejstva, da so sedle zopet trdno v sedlo in justamentarno povdarile svoje odporne stališče napram revizionističnemu bloku. V splošnem pa ta afront ne dela vtisa načelnosti, marveč je le bolj povdarek moči prestriža. Gre za oblast!

Politična moč vladajočih skupin ter taktične poteze ali pogreške nasprotnih strank — pa nikakor ne smejo biti edina svrha neplodnega boja niti ovira za sporazum. Če je uprava malovredna, se naj skuša zboljšati; s tem se bo znatno skrhala ost ustavnemu boju ter izbilo marsikatero orožje demagoškim bojevnikom. Z zboljšanjem uprave in s konsolidacijo gospodarstva se bo nedvomno ublažilo slabo razpoloženje med narodom, obenem pa se bo tudi vspostavila možnost, da uvidevnejši čitatelji krenejo na pot dogovorov in pogajanj, ki vodijo k sporazumu vsaj glede najnujnejših in začasnih upravnih vprašanj. Do temeljite revizije je pa še dolga pot in te naloge sedanja in morebiti tudi še prihodnja zbornica ne bosta rešili. Prenehati pa morata persekucija z ene strani ter demagoško z druge strani. To niso sredstva za pospeševanje državne in narodne edinstvi; pač pa so to sredstva, ki vodijo v bratomorni boj, gospodarsko propalost in k oslabitvi države na znotraj in zunaj. Tudi nasprotniku se mora nuditi možnost sodelovanja zlasti, če je enako močan; sila rodi pa le odpor. To bi bilo tudi ravno nasprotno temu, kar vedno povdarjajo vladajoče skupine: edinstvu naroda in države.

Vse je podvrženo razvoju: države, narod, poedinci, kulturne pridobitve in seveda tudi ustave; zakon o razvoju ne pozna zaostanka. V tem smislu naj tudi sedaj vladajoči režim pojmuje načelno izrek g. Pašiča, da *ustave niso večne!*

Zakon in država.

(K dogodkom v Trbovljah.)

Človek je družabno bitje, odvisen v vsem početku od zibel do groba od družbe, v kateri živi. Taka najširša družba v političnem smislu je država. Prvi namen države je skrbeti za občo blaginjo svojih članov. Zato pa mora imeti na razpolago tudi vse pripomočke, ki vodijo do cilja. V tem pomenu je država popolna in nezavisna celota.

Med najvažnejše pripomočke, ki uravnavajo medsebojno razmerje državljanov, spadajo zakoni. Zakon pa je le brezpomembna cunj papirja, ako ne stoji za njim avtoriteta, ki ima voljo in moč, da ga uveljavi. Duša družbi je torej oblast; ona, ukazuje, sodi, kaznuje, ureja in vodi delovanje posameznikov in strank po zakonih. Kjer manjka oblast ugled in volja, da vrši dolžnost,

tam vlada nered, boj vseh proti vsem, anarhija.

S tega stališča je treba presoati dogodke v Trbovljah. Nesrečo, ki je zahtevala devet smrtnih žrtev in nebroj ran, je zakrivila oblast, ki ni pravočasno preprečila spopada, dasiravno je morala vedeti o strankah, ki sta prihajali v poštev, da nista baš miroljubni.

Vsi vemo, da je bila komunistična organizacija razpletana po celi državi in da so imeli komunisti v prejšnji zbornici 50 poslancev. Ker je ta revolucijarna stranka povzročila atentat na ministra Draškovića, je sprejela narodna skupščina »zakon o zaščiti države«, s katerim so se razveljavili vsi komunistični mandati, se prepovedale pod drakoničnimi kaznimi njihove organiza-

cije po celi državi ter se jim zaplenilo premoženje. Ni moj namen, kritikovati zakon o zaščiti države. Storili so to že drugi, n. pr. g. dr. M. Dolenc v »Slov. pravniku«. Dasiravno pa ta kritika ni ravno pohvalna — zakon je tu, dober ali slab, to je postranska stvar. Komunistično organizirani delavci po zakonu ni v državi. Ako pa so, pade zopet krivda na oblast, ki ne izvršuje zakona, kakor bi bila njena dolžnost.

Recimo, da se komunisti z omenjenim zakonom niso iztrebili, gotovo pa je, da vsaj v zadnjem času niso agresivno nastopali. Jasno je tudi, da me ne more nikdo obsoditi radi *mišljenja*. »Želje in misli so proste carine«, pravi že pregovor. Navzlic temu kličejo Žerjavova glasila hudica in birica ne samo nad »Moskovite«, temveč, kar je še bolj čudno, nad »klerikalce«, sploh nad vse, ki ne trobijo v rog uskoške klike. Sojen morem biti le za dela, ki niso v skladu z zakonom. To je jasno ne samo juristu, temveč tudi vsakemu priprostem lajku.

Toda pustimo to! Žerjav s svojo maloštevilno klico je predobro znan v Sloveniji, da bi mu nasedalo ljudstvo v večjem obsegu. Vsekakor pa je vse obsodbe vredno hujskanje demokratskega časopisa, ki razburja strasti, mesto da jih ublažuje. — Moj namen je le dokazati, da je morala oblast vedeti, posebno še po neposrednih predhodkih, da delavci ne bodo mirno prenašali izvajanja Orjuna v Trbovljah.

Orjuna kot drugi neposredno prizadeti činitelj je teroristična organizacija, ki nikakor ne more živjeti naših simpatij. Mladi ljudje, ki se navdušujejo za bombe in revolverje, onečajo lepo idejo jugoslovenske vzajemnosti in sloge. Blikovka in pištola nimata baš privlačne sile. Vsekakor pa se s takimi protizakonitimi sredstvi ne dajo pomiriti že itak do vrelišča razburkane strasti. Včasih so hodili visokošolci in drugi izobraženci med narod, so ustanavljali knjižnice in čitalnice, so ga poučevali, ga vzgajali in tolažili. Danes hodijo okrog oboženi do zob, da ga ogrožajo in mučijo. Toda to še ni vse! Ko je bilo o priliki napada na Cirilovo tiskarno v Mariboru nekaj Orjunašev sodnijsko kaznovanih, je pisalo njihovo glasilo, da bo treba nacionalistične vrste temeljito prečistiti, ker so se vtilotapili v organizacijo ljudje, ki sramote s svojimi čini orjunaški sloves. Tega »čiščenja« do današnjega dne ni bilo. Vsaj slišali nismo nič o tem. Poleg, recimo, prenapetih nacionalistov se nahajajo med njimi pravi zločinski tipi, ki jim ni sveto ne zdravje, ne življenje, ne imetje nasprotnikov. Ni še popolnoma jasna slika vseh dogodkov trboveljske žalostne, zlasti še ni dokazano, da je bil Fakin res zahrbtno ustreljen od Orjunašev, dasiravno verjetnost ni mala; tudi še ne vemo vseh podrobnosti iz Ljubljane. Vsekakor pa stoji že danes cela vrsta dejstev, ki kažejo nacionalistično organizacijo v najslabši luči.

Da so Orjunaši po veliki večini ljudje brez srca in srčne omike, da so teroristi, ki se ne strajajo prelivanja krvi, je vedela oblast iz nebroj preceđenčnih slučajev. Navzlic temu ni preprečila spopada, ki ga je morala pričakovati. Kršila je zakon, ki ga zahteva red in mir.

Pomilujemo žrtve, ki so padle po krivdi oblasti na obeh straneh. Globoko obžalujemo vdove in sirote vprico svežih grobov in sočustvujemo iz srca z ranjenci in drugače prizadetimi. Pa to ni vse.

V Trbovljah, v Ljubljani in drugod se je kršil zakon. Oblast je dolžna skrbeti, da se spoštujejo zakoni. Brez ozira na desno in levo zahtevamo strogo sodnijsko preiskavo, zahtevamo, da se izslede vsi krivci, ki so posredno ali neposredno povzročili žalostno v Trbovljah, ter ne bomo odnehali, dokler se ne obsodijo po zakonu vsi, ki se jim dokaže krivda. Dalje zahtevamo, da se prepove Orjuni nošnje orožja, ker to ni v skladu z zakonom. Zahtevamo pa tudi, da se razpusti Orjuna v Sloveniji, ako se izkaže, da so res nacionalisti v kroju zavratno ubili neoboroženega človeka. Organizacija s takimi elementi bi bila prav tako opasna javni varnosti kakor Čarugovo »Kolo gorskih ptičev«.

Mogoče bodo izvestni krogi preprečevali, zavlačevali ali na kak drug način skušali vplivati na potek sodnijske

razprave. Upravičena je ta domneva, ker imamo na krmilu vlado, ki sama gazí zakone. Pred kratkim je bil imenovan s kraljevim ukazom za velikega župana v Mariboru dr. Pirkmajer. Nimamo nič proti osebi g. velikega župana, toda zakon o obč. upravi z dne 21. III. 1922, II. čl. določa: »Veliki župan se postavlja s kraljevim ukazom na predlog ministra za notranje posle in po pristanku ministrskega sveta. Za velikega župana smejo biti postavljeni samo pravniki, s predpisanimi izpiti, ki so prebili najmanj 15 let v državni službi.

Dr. Pirkmajer je napravil zrelostni izpit na Mariborski gimnaziji 1. 1907. V najugodnejšem slučaju, je mogel nastopiti državno službo koncem 1. 1911!

Razpust ljubljanskega občinskega sveta.

V torek dopoldne je dobil župan dr. Ljudevit Perič od velikega župana za ljubljansko oblast obvestilo, da je razpuščen ljubljanski občinski svet. Razpust občinskega sveta ni nikogar presenetil. Tem manj, ker so pristaji JDS že več dni govorili po mestu, da je razpust občinskega sveta z nastopom dr. V. Baltiča gotova stvar.

Z razlogi, ki so navedeni v odloku velikega župana o razpustu občinskega sveta, se ne bomo pečali. Lahko mogoče, da je na tem ali onem argumentu, ki se navaja za utemeljitev razpusta občinskega sveta, nekaj resnice. Navzlic vsemu pa v odloku navedeni argumenti niso bili odločilni za razpust. Najnerodnejša je bila za razpust obč. sveta želja JDS, pokazati svojo moč, ali takozvano »politično močne roke«.

Kot odkriti zagovorniki občinske avtonomije moramo odločno izjaviti, da ne odobravamo razpusta občinskega sveta. Občinska avtonomija ne sme biti nikdar predmet političnih osvet; tudi tedaj ne, če se tisti, ki se hoče osvetiti piše dr. Gregor Žerjav! Občinska avtonomija mora biti brez vsake strankarske primice vsakomur enako sveta. Kdor jo krši, samo dokazuje, da mu je resnična avtonomija tuj pojem v naziranju o občinski upravi. Avtonomija se ne sme

ima torej kvečjemu *trinaest let* državne službe, dočim jo zakon zahteva najmanj 15 let! Imenovanje se je izvršilo s kraljevim ukazom. Za ta čin pa po ustavi čl. 54 ni odgovoren kralj, temveč ves ministrski svet, ki je predlagal imenovanje.

Opozarjamo na možnost, da bi hoteli izvestni krogi tudi v trboveljski aferi kršiti zakon! Zahtevamo avtoriteto zakona! Ker ga pa ne spoštujejo oni, ki so v prvi vrsti poklicani v to, zato zahtevamo, da vstopi v obrambo zakonov avtoriteta države, t. j. narodna skupščina, ki jih je izdala, in kralj, ki jih je podpisal. — Poslance pa prosimo, da obvestijo drugega ustavnega faktorja o naši zahtevi.

nikdar podrejeni slučajnim strankarskim interesom, kot to dela JDS. Gospodje demokraci naj se le varujejo, da se ne bo enkrat njihovo pogrešno ravnanje korenito maščevalo ravno nad njimi samimi.

Kakšno mnenje smo imeli o bivšem ljubljanskem občinskem svetu, smo že ponovno povedali. Klerikalci so uvedli na mestnem magistratu diktaturo popolnoma po vzorcu nekdanjega deželnega odbora — žaklostnega spomina. Napram opoziciji je valčna občinskega sveta nastopala naravnost brutalno. Stvarne kritike sploh niso prenesli večinarji, kaj šele, da bi upoštevali predloge s strani opozicije. S čulčno gesto so šli preko vsega, kar je izšlo iz opozicije.

Bivša večina občinskega sveta ni imela večine volilcev za seboj. V sedlo ji je pomagal dr. Žerjavov volilni red in pa demokratska trma. Tudi za bližnjo prihodnost ni pričakovati, da bi odločevala na mestnem magistratu prava volja ljubljanskega občanstva. Dokler se ne uveljavi čist proporcni sistem, toliko časa ne bo urejenih razmer. Razpust občinskega sveta bo vladno izdatno oblažila, če razpiše nove volitve z novim volilnim zakonom, ki bi bil tudi za naša obmejna samoupravna mesta iz nacionalnih razlogov izredne važnosti.

Amsterdamska internacionala.

Na Dunaju zboruje tretji kongres amsterdamske internacionalne. Svoje stališče napram amsterdamski internacionali smo že ob priliki lanskega kongresa točno in jasno opredelili. Amsterdamska internacionala je navzlic svojem blestečemu internacionalnemu naslovu pod nemškimi vplivom in vodstvom. Posebno slovanski socialisti nimajo prav nobenega odločujočega zastopstva v tej internacionali. Nemci so znali iztrgiti Slovence, kar se je posebno jasno pokazalo ravno lanske leto, ko so pripustili na kongres češke socialne demokrate le nekako milostnim potom. Amsterdamska internacionala prav rada podurja svoj izključno strokovni značaj. Vendar je pa »strokovna« internacionala popolnoma udinjana okostnemu marksizmu in kot taka v službi politične internacionalne. Razumljivo je, da se narodni socialisti kot revizionisti in zastopniki etičnih smeri v socializmu ne moremo priključiti amsterdamski internacionali.

Navzlic vsemu pa ni odveč, da se seznanimo z nekaterimi glavnimi skledi dunajskega zborovanja amsterdamske internacionalne.

Že prvi dan je dunajski kongres zavzel svoje najodločnejše stališče proti komunistični internacionali. Vsi delegati so bili enoglasnega mnenja, da prinaša moskovska internacionala le škodo delavskemu gibanju. Diktatorji iz Moskve so potom svojih vazalov po evropskih centrih povzročili razkroj strokovnih organizacij. S svojo nesrečno taktiko so pa tudi škodili socialističnemu gibanju sploh. S komunistično stranko zato amsterdamska internacionala ne more vzdrževati nobenih tesnejših stikov.

Dunajski kongres je po referatu o internacionalnem boju proti vojni in militarizmu sklenil, da bodo vse v Amsterdamu organizirane strokovne organizacije priredile dne 21. septembra t. l. manifestacije proti vojni. Amsterdamska internacionala si je nadela na ogo, vzgojno vplivati na delavske množice, prav posebno pa na mladino in žene, da preneha sovraštvo med narodi. — Mislimo, da bi morali ravno voditelji internacionalne — Nemci, pričeiti s pacifiistično vzgovo najprej pri sebi, potem

bi šele lahko nastopali pri drugih narodih proti vojni in militarizmu!

O internacionalni zakonodaji je na kongresu referiral Holandec J. Oudegeest, ki je rekel med drugim: Socialna zakonodaja je organski sestavni del celoga sistema socialne skrbi, za katero morajo biti merodajna naslednja temeljna načela: Človeško delovno silo ne sme uporabljati po principih, da je delavcu ohranjen neprikrajan obstoj do normalno nastopajoče starosti. Delavski družini se mora olajšati skrb za obstanek v času delovnega udejstvovanja. Delavska družina se mora preskrbeti za slučaj bolezni, delavne nezmožnosti in starosti.

Današnji sistem produkcije brez potrebe prečesno uničuje delovno moč. Če se že hoče doseči maksimum produkcije in kotikar mogoče velik blagovni konsum, se ne sme presoati skrajna delovna sila posameznika, ampak sme biti merodajna edine največja delovna sila celokupnosti delavcev in za daljšo dobo. Za ohranitev človeške delovne sile pa ni merodajen samo skrajšan delovni čas, ampak tudi druga varstva za zdravje in življenje, kot stanovanja, zavarovanje proti brezposelnosti in smotrna oddaja surovih in posamezne pokrajine in države. Referent se izreka za to, da se razširi socialna politika na razne komunalne ustanove. Izpopolniti je strokovno šolstvo, delovni čas ne sme presežati 8 ur dnevno, sobota dopoldne mora biti prosta, izvesti se mora delavsko zavarovanje v vseh panogah in uvesti delavske borze.

Referat o socialni zakonodaji kongresistov ni zadovoljil. Ni čuda. Saj ni povedal ničesar novega. Angleški zastopnik je v debati izjavil, da bi na Angleškem tudi kapitalistična liberalna stranka sprejela vse našte zahteve socialne zakonodaje v svoj program. Posebno so Angliji pogrešali v referatu nacionalizacijo železnic, zemlje in naravnih zakladov.

V splošnem vzbuja dunajski kongres vtis, da se zbujajo marksistični »revolucionarji«, ampak socialistični hoftarji. Zdi se, kot da je amsterdamska internacionala pozabila na borbenost socializma. O končnih zaključkih dunajskega kongresa bomo še poročali.

Prihranjeno delo.

V rokah imamo zagrebško »Borbo« št. 20, glasilo komunistične stranke v Jugoslaviji. Ako je gospodje današnjega režima tako štali, im hočemo mi povedati rešen cele vsebine. — Komunisti bodo prihranili režimu celo neprijeten posel — razpust komunističnih organizacij (NDSJ). To pa radi tega, ker hočejo to storiti komunisti sami v vstopom v delavsko kmečko internacionalno, kar je tudi iskrena Radičeva želja. Zaradi tega je tudi odšel Radič v Rusijo, da tam dobi še nadaljnje instrukcije in konča dogovore. — Ako bo režim imel še dovolj moči tudi proti tej novi grupaciji, je vprašanje zase. Tu ne pomagajo balonci, ljudske nevolje se ne da pokončiti s kroglicami in bombami — ampak z dokazano, odkrito ljubeznijo do ljudskih mas in s poštenim vladanjem. Ta razvoj dogodkov bo sel svojo pot in nobena sila ga ne bo zadržala. Žal, da je to res, žal pa tudi, da peče to dejstvo do dogodkov, katerih nas je strah. —

Vse to pa bi se bilo lahko preprečilo, ako bi bil režim delal po vesti in navodilih onih politikov, ki so to razumeli in ki so zares pravi Jugoslavlani. Preprečilo bi se

bilo, ako bi ne bilo vmes one nesrečne roke, v kateri se vsak ockin spremeni v smrdljiv klopotec ali kaj drugega. — Preprečilo bi se bilo, ako bi bil Radič vprežen v vlažni voz, ko je bil za to še čas, namesto, da mu je bilo rečeno »ajdi na polje,« se mu zaprla pred nosom vrata v parlament — in bil pogubljen v Rusijo.

Prihranjeno je režimu delo preganjanja komunističnih organizacij, ker so se skrbele poskrile v zavetje. Prihranjen pa ni konec temu režimu. Prihranjene niso mračne skrbi vsem onim pravim Jugoslavom, ki so na ta konec opozarjali in ga predvidevali. In teza konca ne bo preprečil noben teror kakšne nacionalistične organizacije, pa tudi ne vojaška sila. Prepreči ga lahko samo še pošteno, odkrito in trezno delo take nove vlade, v katero bi imele ljudske mase takoj spočetka vsaj nekoliko zaupanja.

Kakor smo pa mi na eni strani strogi nasprotniki takih internacional, priznavamo na drugi strani odkrito, da smo in bomo vedno za izpremembo sedanjega pogubonosnega režima, ki vodi našo državo nezbežno v propast.

Politični pregled.

Večna kriza.

Režimovci, ki žive v fiksnih ideji, da imajo našo vladno v zakup, so pričeli uprizarjati v imenu vlade prave partizanske orgije. Imenovali so razne nove visoke državne funkcije svoje kalibra, polastili se s sličnimi imenovanji raznih prostovoljnih in kulturnih ustanov, pričeli predstavljati neljubo jim uradništvo v kraje, kjer naj bi delalo pokoro, kujejo načrte za »svobodne« volitve pod »nacionalnim« praporom, ki naj bi jim prinesle sigurno večino v parlamentu — po Mussolinijevem receptu. Tako bi izročili jugoslovansko ljudstvo z močnim nagobčnikom oni usodi, ki si jo je zanj zamislil znani gospod dr. Zerkov iz Ljubljane.

Toda kolo časa se vrti in kakor se čuje, prihaja 27. maja »rešena« kriza zopet na dnevni red. Od prav resnih strani prihajajo vesti, da bo že koncem junija zopet sklican parlament k izrednemu zasedanju. Tega sicer pod danimi razmerami ni bilo pričakovati, dasi je bilo jasno, da je tako stanje že z ozirom na ostali svet nevzdržno, če nečemo, da naš ugled zunaj še bolj pade. Na drugi strani pa zahtevajo to naše notranje desolantne razmere in pa razmere pri naših sosedih, ki so našim prav podobne, dasi že bolj razvite.

Prav zadnji čas je bil, ako je merodajni faktor prišel do tega zaključka. To je edino izhodišče iz krize, v katero je bila tako čistočno pahnjena naša država. Se naprej se igrati z ognjem, bi bilo več kot opasno!

To so izprevideli srbski, kakor tudi hrvaški in slovenski radikali, ker nevolja je v splošnem izredno velika. Seveda demokraciji to prikrivajo s tem, da kažejo svojo moč z raznimi novimi odredbami, ki lučijo v obraz vsem ostalim strankam.

Iz krize stopamo tedaj zopet v krizo, kar je bilo nezbežno. Kralj bo končno primoran poskusiti z novo vlado, ki pa bo mogla obstati samo iz strogo opozicijskih krogov ali kvečjemu v širši koaliciji brez korupcionistov. — Da bi bila vsaka nova akcija ali poskus z opozicijo že vnaprej izključena, se je vprizoril trboveljski »protidržavni« incident, ki naj bi pokazal, v koliko so »protidržavni« elementi pripravljeni na »državljansko vojno«, na »državni prevrat«.

Ali vsa žalostna trboveljska igra je po-

nesrečna; opozicija jo je takoj razumela in odbila naperjeno ost.

Mi zaupamo razumu in pravičnosti vladarjev, ki kaže razumevanje za miselnje slovenskega ljudstva že s tem, da prebiva med nami. Zato se nam zde vesti o sklicanju parlamenta nekaj naravnega. Demokraciji vladar bo vsikdar poslušal ljudski glas, kateri pa potom volitev po Zerkovem in Pribečevićem, pa če hočete, še Pašičevem receptu, sploh ne bi prišel do veljave.

Temu bi sledilo le zopet žalostno razočaranje.

In to je mogoče preprečiti samo z novo opozicijsko ali široko koncentracijsko vlado. —

Stališče socialnih demokratov.

Napram terorističnim metodam, ki so jih pričeli izvajati komunisti in pa takozvane »nacionalne« organizacije, so zavzeli socialni demokrati prav isto stališče kakor mi. Zato je o tem odveč vsaka beseda. Državna oblast naj napravi red, naj izdaja zakone pravično in za vse državljane enako, pa bo mir v hiši. — Ako pa hoče kdo med ljudstvom delovati vzgojno, v narodnem in patriotskem smislu, prosto mu. Nasilno pa svojih naziranj in metod našemu dobremu ljudstvu v glavo ne bo nihče utpal, da bi pri tem lahko ribaril v kašnini v prid onim političnim strankam ali prav za prav osebam, ki v narodu nimajo prav nobenega zaupanja in ga po svojih polomljah v preteklosti in sedanjosti tudi nikdar imeti ne morejo.

Rekonstrukcija vlade.

G. Pašić rekonstruiral vladu tako, da bo sposobna prevzeti naslov volilne vlade. Vsaka vlada za to namreč ni sposobna. — Od druge strani pa se resno čuje še o drugi rekonstrukciji, ki si jo zamislija g. Ljuba Jovanović. — Prav skrajni čas bi bil, da bi se pričelo trenutiti tudi v vladi. Mi smo prepričani, da bi opozicija tudi nekoliko popustila in da bi se ravno sedaj lahko našla nekaka srednja pot k sporazumu.

Razpust Radičeve stranke?

Vesti, da misli vlada razpustiti Radičovo stranko, niso brez podlage. — Vprašanje je, kako podlaga bi imelo to za nadaljni razvoj dogodkov in državne konsolidacije. Smo mnenja, da o tem razmislija tudi g. Pašić.

Volitve v občini Celje okolica.

V ponedeljek 16. t. m. se vrše v celjski okoliški občini volitve. Naša stranka je zastopana na listi »Gospodarske stranke«, ki ima 4. skrinjico.

Vsi pristavi NSS naj vržejo torej svoje kroglice v 4. skrinjico!

Tovariši celjani in okoličani, vsi na zadnji volilni shod, ki se vrši v nedeljo 15. t. m. ob 9 dop. v celjskem Narodnem domu!

Po drugih državah.

ANGLIJA.

V Angliji pridobiva delavska stranka tla in simpatije. Sedaj se čuje glasovi, da bodo imeli v jeseni že nove volitve. Mac Donald se čuti močnega. Še posebno pa so utrdile njegovo pozicijo volitve v Franciji, kjer bo gospodaril Herriot, ki ima sporazumno z Mac Donaldom velike načrte.

Železničarji se nahajajo v meznem gibanju in ni izključeno, da ne izbruhne štrajk. — Vlada ima v tem oziru težko stališče.

FRANCIJA.

Francoski socialdemokrati so na svojem kongresu sklenili, da ne gredo v vladu, ki se ima v kratkem sestaviti. Ta sklep pa je samo taktičnega značaja, ker v resnici bodo socialisti prav sigurno podpirali Herriotovo vladu.

Herriot bo sestavil vladu, a preje bo šel predsednik republike Millerand, ki nima več zaupanja. Pomagala mu ne bo niti ustava, ki mu daje garancijo za vladanje celih 7 let, kajti vlade mu ne more postaviti nobene osebnosti iz njegovega tabora. To se je že pokazalo pri volitvah parlamentov predsednika, pri katerih je dobil Herriotov pristaš Painlevé veliko večino (256 glasov). In pri glasovanju glede plakiranja Painlevéjevega nastopnega govora celo 340 glasov. Millerandova usoda je torej zapečaten.

Sicer je Millerand imenoval novo vladu po dosedanji duhu, ki pa se jo lahko imenuje »enodnevnik«. Ta vlada mora pasti takoj in z njo tudi Millerand. Novo vladu bo na vsak način sestavil Herriot obenem pa bo Francija dobila novega predsednika republike. In novi duhoviti bodo započeli novo delo.

Med tem pa je Millerand že odstopil. Herriotova večina mu je zlomila vrat. Zbornica in senat sta se danes, v petek, sestala k volitvi predsednika republike. Najbrž bo izvoljen Painlevé.

AVSTRIJA.

Stanje avstrijskega kanclerja dr. Seipila se je koncem minulega tedna poslabšalo, a se je sedaj obrnilo na bolje.

Zunanji minister dr. Grünberger je odšel v Ženevo na zborovanje društva narodov.

RUMUNIJA.

Kaj je pravzaprav v Rumuniji? Čule so se vesti o revoluciji, o begu kraljeve rodbine itd. Vse to pa je gotovo časopisje demantiralo, obenem pa vendar priznalo, da v Rumuniji zares pošteno vre. Papir kar mirno prenaša pripombe ali poročila, da tam vlada mir in red, da ni revolucije, ampak da se je samo pojavil v Bukarešti general Avarescu s kakimi 50.000 oboroženimi kmeti, ki so pa zopet »odšli« na »levo« kraljevo besedo. — Avarescu je vendar

moral vedeti po kaj je prišel v glavno mesto. S tem je povedano, da v Rumuniji res vre in da je moč v rokah ljudstva. Povedano je pa tudi, da je kralj uvidel svojo napako in jo objubil popraviti.

Kaj je na vsem resnice, ne moremo kontrolirati. Kaj se bo skuhalo bomo videli. V cel državi je razglašeno obsedno stanje. Bratranu še drži, a ne bo dolgo. Ljudstva ne bodo ukrotili.

ALBANIJA.

Albanski upor se je razvil na celi črti v korist upornikov, katerim se je pridružil tudi vojaštvo in katoliki. Zasedli so skoro vso Albanijo.

Padla je tudi Tirana — albanska prestolnica, vlada pa je pobegnila v Italijo. Nova vlada je že sestavljena.

ITALIJA.

V italijanski zbornici je bilo pretekli teden veliko ostrih nastopov proti fašizmu, ki ga je ljudstvo že do grla sito. Obraca se že ost proti tem plačanim in podkupljenim pretepačem med narodom.

Fašisti so pozdravljali naše orjunaše o priliki, ko je 1. junija v Trbovljah prvič slišala kri. Pravijo, da je »Orjuna« istovetna z laškimi fašisti.

Italija se intenzivno peča z albanskimi dogodki ter je že aktivno posegla v to zmedo s tem, da je poslala v albanske vode svoje brodirje — seveda v zaščito tujih poslaneštvo.

Obenem pa se čuje glas, da bo Italija kakor tudi Jugoslavija vsaj albanski prevrat gledala od strani.

Italijansko časopisje poroča, o napetem razmerju s Turčijo, ki je vznevoljena zaradi čet, katere je poslala Italija na otok Rhodos.

AMERIKA IN JAPONSKA.

Med Ameriko in Japonsko je nastal čuden spor, ki ga je povzročil novi ameriški priseljeniški zakon. Japonci so začeli z občutnimi represalijami, ki gredo že preko meje dopustnosti in groze z resnimi zapletitlaji.

Poročila z dežele.

Demaskiranje »nacije«.

(Od naše severne meje.)

Vsakemu obiskovalcu maskerad je znano, da se o polnoči odkrijejo in pokažejo maske. Nekatere maske, ki imajo iz gotovih vzrokov povod, da ostanejo še nadalje mlavne s svojo krinko, morajo izginiti s pozorišča, če se nečje pokoriti temu običaju.

Da ne omenjamo raznih kondonskih paktov, krških deklaracij, raznih jugoslovenskih odborov med vojno, postojmo mi mogoče le pri majniški deklaraciji, ne da bi se spuščali v vprašanje ali ni bila tudi ta deklaracija nekakšne vrste maskerade. Imejmo jo za naš ideal, za naš prvi odločilni pokret k osvoboditvi izpod habsburškega in hohenzollernskega jarma.

Kdor je takrat živel med tukajšnjim narodom, kdor je bil svedok, kako so mariborski Nemci vsako nedeljo kar v procesih drli za našim krivosesom, nadvojvodom Evgenom, ko se je vračal iz stolnice, ta bo vedel, kako nevarno je bilo tedaj eksponirati se za podpisne ter sploh za propagando za majniško deklaracijo. Še danes klobuk doli pred onimi redkimi pogumnimi, ki se niso strašili ne groženj, ne preganjanj. Še nikdar ni med tukajšnjim slovenskim narodom bilo sejanja tako hvaležno seme za prajenje k narodni zavesti in h končnemu velikemu osvoboditvi, kakor je bilo sejanje tiste mesce z majniško deklaracijo. Naj tudi dr. Sušteršič, ta zli duh slovenskega naroda na štajerskem in koroškem, skuša

v svojem osebnem sovraštvi do pokojnega dr. Kreka zmanjšati njegove zasluge, delstvo ostane pribito, da je slovenski narod ravno tam ob meji boji kot v središču čutil in slutil, da gre za več, kakor za samo nekakšno avtonomijo slov. naroda. Posameznik so celo dobro vedeli, da je bilo žezlo Habsburgovcev že v tej deklaraciji za nas — zlojmljeno! Zadnjih dveh Habsburgovcev pandurji niso zaman stikali za slikami srbskega kralja Petra. — S tem naj bo za enkrat vse povedano.

Kakaj vzbujamo te spomine? Zato, da bodo tisti, ki so pozneje, ko so se naše želje vresničile, vprizorili razne politične maske, vendarle enkrat slišali, kdo je vzrok, da je ta narod danes že tako daleč, da je proklamiral majniško deklaracijo in vse, kar ji je sledilo. Ta narod, ki danes govori o naši državi, in njenih najvišjih predstaviteljih tako, da postaja človeka, ki mora te izbruhe poslušati, naravnost strah... ta narod je takrat, ko so znanj na frontah še grmeli topovi, ko je znanj nemški poslanec obsodil vse narod do Celja v žalostno poglbelj, po blagovestju o osvoboditvi proučen, v svoji duši vriskal in peval himne na — svobodno Jugoslavijo!

Bo nemara še prilika, da se povrnemo k tej nepozabni dobi nazaj. Hoteli smo s tem spomnom samo povedati, da je to, kar današnji režimovci nazivajo »nacija« tu na meji že bilo lepo v klasju še pred koncem vojne.

S tem v zvezi še en tak zgodovinski spomin. Treba je današnje režimovce in apostole »nacije« spomniti na prvo dobo ob prevratu. Takrat je ves svet z zanimanjem sledil boju za pripadnost Maribora. Naši železničarji, pokojni dr. Verstovšek, še živci dr. Rosina, ki sta nam dala prvega slovenskega vojvodo, generala Maistra, so s peščico zavednih dobrovoljcev v prvi zmešnjavi osvojili Maribor. Treba pa je bilo osvojeno tudi držati. Tu nastopijo naši vrli Primorci, brez katerih bi Maribor nikdar ne bil naš. Tudi ne pri vsi čuječnosti in požrtvovalnosti generala Maistra. Marca 1919 so Avstrijci preplavili vse današnje območje s propagandnimi letaki z zgodovinskimi naslovom »Dragi rojaki«. Slovenske gorice so bile bele kot bi bil zapadel sneg, milijone teh letakov je ležalo po tleh.

Tu sem spada tretji zgodovinski spomin: izguba naših južnih bratov. — Mislimo, da se ne moremo v datumu. Bilo je 17. marca 1919. Narodni dom je odmeval vihar-nih protestov. »Črni dan«. Izmed govornikov ostaneta dva v najglobljem spominu: general Maister in pok. dr. Verstovšek. Za naš namen trenutno važnejši je slednji narodnjak. On je bil, ki je z gromečim glasom prvi sprožil organizacijo vstašev. Dva dni pozneje je beseda postala meso: »nacija« je bila porojena! Bila sta dva slovenska novinarja, ki sta postala izvršitelja »Črne Jurije« v Narodnem domu. Velika nacionalna vstaška organizacija »Črni Jurij« je bila ustanovljena.

Pa kaj se je zgodilo? Še tisto noč je neka višja jugoslovanska oblast v Ljubljani telefonično — prepovedala ustanovitve in propagando te organizacije — »iz državnih interesov«....

Še isti dan so za to prepoved izvedeli naši sovražniki. Kar nismo mi smeli, to so smeli oni preko meje. Organiziran je bil ponovni napad na Maribor in sicer tako satansko, da človeka, ki pozna tudi takratne tajne akte še danes obletava groza. Načrt naj bi bila proizvedla — »Marburger-Zeltung«. (To je poglavje zase, posebno važno za naše demaskiranje »nacije«.) Medtem so avstrijski zrakoplovi kakor zgoraj omenjeno, razmetali na milijone propagandnih listov. Vse so obljubovali našemu narodu, samo da se odtrga od nas. Ustanovitelji

Kaj je socializem?

(Iz dr. M. Rostoharjeve knjige »Socializem«.)

4. Označba socialistične smeri.

Konkretno se da določiti socializem takole: Socializem je gibanje, ki stremi za tem, da vsestransko osvobodil delavske sloje njihove odvisnosti od kapitalističnega nasilja. Ta splošni cilj je temeljni znak vsakega socialističnega gibanja.

Kako naj se uresniči ta vseobčni cilj, to je vsebina posameznih sestavov in programov, po katerih se delijo socialistične smeri in stranke. Sestavi in programi, ki obsegajo konkretne cilje in metode za uresničenje zgoraj omenjenega vseobčnega cilja, so pravi znak vsake socialistične smeri.

Glavni motiv socialističnega gibanja je: stremjenje delavskega stanu (proletarijata) po osvoboditvi iz gospodarske odvisnosti in izkoriščanja po kapitalistih. Zato nekateri vidijo v gospodarskem programu socializacije bistvo socializma, toda ne povsem upravičeno, kajti gospodarski program socializacije je sicer eno izmed sredstev, ki morda peljejo k lastnemu cilju socializma — vsestranskemu osvoboditvi proletarijata v kolikor je to sploh mogoče predvidevati — ni pa edino sredstvo; dalje je vprašanje, ali se da radikalna izvedba načela socializacije produktivnih sredstev sploh izvršiti in ali je varno jamstvo za osvoboditvi delavskega sloja. Ta vprašanja pa more rešiti le izkušnja, ne pa teorija.

Če pokaže socialistična praksa, da metoda socializacije ne pelje zanesljivo k cilju in da je treba iskati drugih poti, potem bo socializem deloval po drugih smotnejših metodah, pri tem pa ostane zgoraj naveden pravi cilj socializma nedotaknjen. Vsa metoda se pri tem lahko spremeni in socializem zadobi s tem nove oblike, toda v svojem bistvu ostane nedotaknjen. Iz tega sledi, da ne moremo smatrati gospodarskega programa socializacije za temelj socializma.

Na kak način hoče socializem uresničiti svoj cilj? Kakor rečeno, svoj splošni cilj hoče socializem doseči z podružbljenjem produktivnih sredstev (s socializacijo kapitala). Socializacijo smatra socializem za edino pravo pot, ki vede k osvoboditvi delavskega sloja iz kapitalistične oblasti.

To svoje prepričanje črpa socializem iz spoznanja, da je sedanjí (liberalni) sistem gospodarstva, ki temelji na načelu zasebne lastnine, pravi vzrok sedanje gospodarske odvisnosti delavskega sloja.

njegovega obubožanja in družabne neenakosti, ki izvira iz tega, in socialne krize; zato hoče socializem zasebno last produktivnih sredstev odstraniti in uvesti neizključivo skupno last vseh produktivnih sredstev in vse proizvajanje organizirati po družbi (po demokratični državi).

Kaj so produktivna sredstva? Produktivna sredstva so vse to, kar je določeno za produkcijo novih lastnin, n. pr. zemlja, rudniki, tovarne, stroji, surovine itd.

5. Socializem in njegove vrste.

Vrste socializma so: a) demokratični socializem, b) komunizem, boljševiden, c) anarhokomunizem, revolucijski sindikalizem, d) agrarni socializem, e) krščanski socializem, f) narodni socializem.

Nekateri! istovetijo socializem s komunizmom, razumevajoč tako vsak sestav, po katerem se mora na kakršenkoli način uvesti skupno gospodarstvo (skupnost imetja »communio bonorum«). Toda, kakor smo že pojasnili, temelj socializma ni v njegovi metodi, zakaj uvedba skupnega gospodarstva je le eno izmed metodskih sredstev socializma, ampak v njegovem lastnem cilju, ki je osvoboditvi proletarijata iz njegove odvisnosti od kapitalizma.

Ta cilj pa je lasten vsem socialističnim smerem, kakor komunistični tako tudi socialnodemokratični in vsem ostalim vrstam socializma. Napačno je tudi, istovetiti ostale vrste socializma s komunizmom in jih smatrati le za njegove posebne oblike. Čisto pogrešno je, razlikovati negativni in pozitivni komunizem in tega zopet deliti v radikalni in zmerni komunizem, v katerem bi bil zopet dve skupini: anarhizem in socializem.

Seveda najdemo v anarhokomunizmu smeri, ki se v svojih nazorih o državi ujemajo z anarhističnimi nazori, toda komunizem in anarhizem zasledujeta čisto različne cilje. Komunizem stremi za socialističnim ciljem, anarhizem pa za individualističnim.

Če so že nekateri anarhisti proti zasebni lastnini in hočejo s socialistično metodo produktivnih sredstev vpeljati na avtonomne delavske skupine (občine, komune), s tem ne postajajo socialisti, kajti njihov cilj je uresničenje popolne svobode in enakosti individua, a ne proletarijata. Zato je popolnoma v skladu s anarhističnim sestvom, če zagovarjajo drugi anarhisti načelo nedotakljivosti zasebne

lastnine. Komunizem je zvrsta socializma. Demokratični socializem zahteva le odstranitev zasebnega lastništva na produktivnih sredstvih, dopušča pa zasebno lastništvo dohodkov, ki izvirajo iz dela t. j. vsakdo more z dohodki svojega dela svobodno razpolagati, dočim odklanja komunizem načeloma vsako zasebno lastništvo in glede produktivnih sredstev in dohodkov iz dela, zato zahteva skupno lastništvo vse imovine (communio bonorum). Kakor produkcija, tako mora biti tudi uporaba družabno organizirana in kar kdo potrebuje, to mu določi družba.

Glede na metodo se torej komunizem in ostale socialistične smeri stvarno zelo razlikujejo, čeprav imajo isti cilj, zato ni prav, če se smatra socializem za golo zvrsto komunizma.

6. Razmerje liberalizma in socializma.

Točke, v katerih se stikata, so:

- ateistično - materialistični nazor o zgodovini (racionalizem, liberalizem enciklopedistov tja do današnjih zastopnikov liberalizma);
- politične ideje: svoboda, enakost, bratstvo; to geslo je obema skupno;
- teorijo o vrednosti so socialistični teoretiki prevzeli, kakor je znano, od liberalnih narodnih gospodarjev (Smith, Ricardo);
- praktično je pripravil liberalizem tla socializmu s svojim brezobzirnim izvajanjem brezmejnne konkurence z vsemi pristavki tega liberalnega načela vred, kakor so: svoboda selitve, svoboda obrti itd.;
- v političnem oziru je pomagal liberalizem socializmu s svojim prizadevanjem, da bi vsa področja javnega življenja osredotočili ali scentralizirali v roki državne oblasti.

Schäffle! pravi: »Vsaka centralizacija liberaln edržave je socializmu v prospeh in mu je sorodna. Razlikujeta pa se v tem, da proglasa liberalizem neomejeno svobodo individualnega podjetja z osebnim lastništvom kapitala, socializem pa podružabljenje kapitala, torej odstranjenje zasebnega lastništva in svobodnega osebnega podjetja in hoče, da vodi členovito urejeno podjetje in izdelovanje država.

¹⁾ Glej T. G. Masaryk, Otáská socialn. Praha.

²⁾ Toda državi ni dovolil nobenega vpliva na gospodarstvo; tu je veljala nekakšna popolna individualna svoboda.

³⁾ Quintessenz d. Socialismus, str. 29.

(Vsele prib.)

⁴⁾ Zlasti P. V. Cathrein, Socialismus, Freiburg 1920.

⁵⁾ P. V. Cathrein, n. o. m.

»Črna Jurja« so, uvidevši našo gotovo propast formelno sicer klonili pred Ljubljano, so pa krstili otroka za »Narodno Obrano«, a »Črna Jurja« je ostal rezervatni njen kader.

Kot prvo delo in sicer delo za državo, za usodo Maribora, današnjega ozemlja je »Narodna Obrana« prevzela odvrtnost nemško-avstrijskega napada na Maribor.

Zdaj pa je začela prava, ogabna režimska maškerada. »Narodna Obrana« z dalekosežnim cilji kot današnja »Orjuna« in tudi v nacionalnem oziru strožja, doslednejša v političnem oziru, vršiteljica najtežje obrambne dolžnosti države, je bila od strani režimovcev proglašena kot stranka, ki razdira disciplino v demokratski stranki in kot stranka demokracijantov. »Mi ne potrebujemo«, tako so pisali največji današnji protektorji »Orjuna«, »Narodne Obrane«, ker je mir že vspostavila naša hrabra vojska, mi ne potrebujemo nacionalnega šovinizma, ker smo že dosegli svobodo v osvobojeni Jugoslaviji...

Apeliramo na našo javnost, da si te odstavke, osobito pa zadnjega dobro obdrže v spominu in list shranijo, da bo bolje razumela demaskiranje »nacije«.

(Sledi prihodnjič.)

Dr. Žerjav poseben »prijatelj« Maribora.

Maribor in Ljubljana, aha važna oboje! Na taboru, eden proti severu, drugi proti jugu, sta tako nujno potrebna složne gospodarske politike in medsebojne pomoči, kakor malokateri dve mesti v cel državi. In vendar se na umeten način poskuša vsvarjati med obema mestoma čim globlje brezdnost. Iz boja radi razstave razvidimo, da je umetno provocirana napetost že prešla v sovražnost. Večina Maribora noče danes nič več slišati o Ljubljani. Imenovanje pronesenega demokrata dr. Pirkmajerja za velikega župana v Mariborski oblasti je postavila temu sovražstvu krono na glavo. Imenovanje tega mladega, osebnostno sicer simpatičnega političnega uradnika na to mesto ne pomeni nič drugega kakor naravnost pobijel Mariboru v samostojnem gospodarstvu. Že bivši okr. glavar dr. Lajšič, tihi eksponent klerikalne in nemške politike je pustil vnevar vseh poštenih gospodarskih vprašanj. On je bil sicer dober birokrat, delaven, tudi izborni gospodar sam zase, ampak vse drugo je pustil teči tako, kakor je ugažalo njegovim protektorjem. Lani spomlad je zbolel, potem je odšel na dopust, s katerega se ni več vrnil na svoje mesto; vse važnejše tudi pisarsko delo je počivalo celo leto. Še bolj je to delo onemogočilo članje z imenovanjem velikega župana. Komaj je dr. Ploj zasedel (o božicu) velikožupanski stolec, komaj se je moč malo oglediral, že so ga poslali v Pariz. Ni bilo dovolj, da je proti dr. Ploju intrigiral njegov sorodnik dr. Korosec. Ploj je postal še bolj nevaren — demokratom. Hotel je biti gospodar in ne eksponent kake stranke. To pa tudi demokraciji ni bilo všeč! Računali so, da pridobijo celo slovensko obrtno društvo za demokratsko stranko. To se jim ni posrečilo. Ko je dr. Ploj prevzel predsedstvo mariborske razstave, so skuhali načrt z ubojem pastirja razbiti tudi čredo. Ploja so poslali v Pariz, na njegovo mesto so izigrali mladega dr. Pirkmajerja, čeprav njemu po zakonu niti kvalifikacije za to mesto. Sicer ga tako ne mislijo obdržati. Glavno jim je, da se v mariborski oblasti zopet ne bo nič delalo, odnosedo delajo samo nova korita za demokrate in da z njegovo pomočjo izvedejo občinske volitve. V Mariboru je vsak otrok v, da se dr. Pirkmajer ne more držati niti dva meseca na svojem mestu. Če se pa bo, bo tam vse navskriž. Predno bo imenovan naslednik, naj bo mariborska oblast degradirana v karikaturu in ekspozituro dr. Žerjavove politike. Pa je skrbjeno, da bo ta namen ostal le pri poskusu.

Trbovlje. V nedeljo, 25. maja t. l. se je vršil pri nas občni zbor NSS. Izvoljeni so bili sledeči tovariši: predsednik K. Brinar, namestnik Avg. Leničnik, tajnik Pavel Dornik, blaginjak Jože Cekada, odborniki Fr. Cukljati, Fr. Perme, Pavel Schönleib, preglednik Jože Letnik. — Novi odbor je imel sejo 29. maja, na kateri se je razpravljalo o občinskih volitvah. — Naše organizacije v Trbovljah je dosedaj ovirala v delu okolnost, da niso imele primernega lokala. Sedaj se je temu nedostatk odpravilo. Opozarjamo torej tovariše na to, da se naj vsi brez izjeme tototjo dela za narod in socializem, ker jim je dolejši toli pogrešan lokal na razpolago pri g. Ant. Forte na Vodah dnevno od 4. ure pop. do 8. zvečer. — Pokažimo obrekovalcem, da nas je vedno več, čim bolj nas skušajo zatirati!

Volilni boj v Kranju.

Zadnja »Nova Pravda« je našim demokratom povedala bridko resnico, da nimajo nobenega povoda in vzroka, kritizirati komunalni program gospodarske stranke. Tega se predstavnik »Kranjske Zlate« tudi dobro zaveda.

Z njihovim programom kot ga je navajala »N. P.« ne bo tej četrti več moč obdržati monopol na Kranjskem rožovju. Volilcem so se odprle oči, ljudstvo je uvidelo, da so dosedajni mogotci na rožovju ves čas svojega paševanja eksploatirali obično le v dobrobit par oseb. Splošne koristi davkoplačevalcev pa so jim bile doletu briga. Radi tega bo našo omenjeno gospodjo še nadalje paševati na rožovju. V tem se cilja ne izbirajo nobenih sred-

stev, najpogostejša so jim dobrodošla. V zadnjem času so se vrgli z vso verno na obrekovanje in denunciacije. Celotna njihova agitacija se giblje edino v tej smeri. Demuncirajo kar na debelo posebno tiste, ki so včasih pogledali za kulise kranjske rožovske politike. S to podlo agitacijo pa kopljajo sami sebi grob. Naši državotvorci denuncirajo uradnike in vlihte nad njimi svoj pasji bič, ker se ti baje družijo z »prevratnimi« elementi.

Svojin volilec kranjska zlahta ne pogleda v srce. Za kroglice sprejmejo v svojo sredo tudi samega vraga. »N. P.« je že zadnjič omenila vodilnega agitatorja kranjske klike ter povedala kako »pošteno« je možakar uredil vse denarne obračune z njegovo prejšnjo stranko. Danes pa pripoveduje ta kremeniti značaj, da je in ostane pri demokratski stranki — socialisti. — Kristalno čista, edino zveličavna, nad vse državotvorna, nesebična in nekoruptna »kranjska zlahta« pa je sprejela med svoje kandidate tudi prepričanega demokrata — tajnika komunistične stranke, katerega se še danes drži krivični denar delavskih žuljev. In ta klika vpije neprenehoma, da so v gospodarski stranki sami državni nevarni elementi. Ta klika pošilja med volilce svoje agitatorje, ki po gostinah pripovedujejo, da so v gospodarski stranki sami nepoštenjaki. Trezno misleči ljudje pa se čudijo koliko je vredna v demokratski skrinjici kroglica četudi dvomljivih poštenjakov. Radovedni smo kako se počuti g. župan in njegovi državotvorci v objemu teh elementov? Celokupni žlahti pa svetujemo naj nikar ne hodi na sonce, ker lina preveč masla na glavi. Mi smo se doslej držali rezervirano, povemo pa, da spremenimo bol, ki bo neizprosno in brezobzirno. ako ne boste prenehali s takimi ogabnimi agitacijskimi sredstvi. Ako bo skelelo, prišleste sami sebi. Če imate kaj, ugovarjajte stvarno.

Veliko volilcev, ki so že davno spoznali to sebično paševanje večine na rožovju, si pod krutim demokratskim pritiskom na posamezne volilce ne upajo s pravo barvo na dan. Zato bomo poskrbeli, da bodo volitve res taine, da bo lahko vsak volilec volil po svojem prepričanju, in brez strahu spustil kroglico v skrinjico po svoji lastni volji. Varuhi demokratske skrinjice bomo onemogočili običajno prilizeno prikanjanje vsakemu volilcu, ki nima drugega namena kot prisluskovati, kam je kroglica padla.

Kranjske purgarje in njihov program je zadnja »N. P.« slekla do gola. Čutilo potrebo dobiti nov komunalni program. Zato njih agitatorji sedaj zagotavljajo in sprajujejo volilce čemu drug občinski odbor, saj sedanji odbor in župan lahko izvede program — gospodarske stranke. Čudimo se tem obljubam. Dolgo vrsto let so imeli dosedajni mogotci monopol na rožovju, zakaj niso programa izvedli, zakaj bi ga šele sedaj osvaja in to od nasprotne stranke? To je zelo žalostno spravevalo za našo »zlahto«. Pred volitvami obljubljajo vsakomur vse, jo volitvah pa pozabijo na volilce do prihodnje prihodnosti. Vse »izpolnene« obljube pa gredo v prid štirim ali petim osebam takozvani »zlahti« in njenim priveskom. In teh obljub ni malo. Dosti prihodnosti je bilo, pokazati dobro voljo in resen namen, z javnim premoženjem — gospodariti vsestransko pošteno in v korist vsem. Zato nismo še pozabili kako »nesebično« je delovala aprovizacijska komisija.

In s kakšno poštenostjo in ljubeznijo do domovine so šli državotvorci purgarji ob prevratu prostovoljno s puško na rami »vohati« demobilizacijsko blago na kolodvor. Veliko, naporno in težavno nalogo so si bili napravili ti državotvorci na svoje izmučena ramena. Z iskreno ljubeznijo do domovine, naroda in države pa so »premagali« tudi te težave. In vse to »brez« vsake najmanjše osebne koristi.

To omenjamo samo toliko, da mimogrede malo udarimo na nečloveško struno. Na budalosti, ki jih stresajo »purgarji« v »Jutro« niti ne odgovarjamo, dasi bi stvarno o sekvstvu prav zares in prav lahko in uspešno porabili v to, da bi se bolj razkrinkali to ogabno in predrzno kliko.

Toliko za danes v odgovor in pojasnilo volilcem. Ako bo mir, bomo tudi mi mirni in vodili boji dostojno. Ako pa boste vodili agitacijo za lažni in najzlobnejši sredstvi, potem pa se pripravite. Potem ne bomo poznali pardona do nikogar.

Volilci pa naj sodijo sami, kaj je bolje ali pustiti, da mesto propada pod demokratsko zlahto, ki je povsod navašena korit, ali pa poskusiti ako bi ne bilo mogoče vse gospodarstvo spraviti z novim občinskim odborom v pravi tir, ki bo v dobrobit vsem meščanom.

Stara »zlahta« je za nič, to stoji. Poskusiti je treba z novim aparatom, ki ga naj sestavi ljudstvo, ne pa purgarske zlahte.

Mladinski vestnik.

Na občnem zboru »Bratstva« v Sp. Šiški je bil ponovno izvoljen za predsednika brat Poropat. Osrednji izvrševalni odbor JNSM je zastopal brat Kravos. Obširnejše poročilo prinesemo prihodnjič.

Izlet na Kum prirede mladinske organizacije v nedeljo, dne 15. v. m. Zbirališče ob 5. uri zjutraj na ljubljanskem glavnem kolodvoru.

Pulpanova proslava v Ljubljani se vrši v soboto, 21. t. m. v Narodnem domu.

Članski sestanek »Bratstva« v Ljubljani se vrši v torek, dne 17. t. m. ob 8. uri zvečer v Pulpanovi čitalnici. Dnevni red: 1. Pulpanova proslava, 2. Določitev občnega zbora in sestava kandidatne liste, 3. Slučajnosti.

Tedenske novice.

Obvestilo.

Veliko smo delali mi pri listu, veliko so delali naši tovariši zunanji, pomagali so naši čitatelji, istotako naše mladinske in strokovne organizacije. Veliko se je delalo, a še premalo! Uspehov še ni dosti, treba bo še poštenega dela, da bomo mogli uresničiti in izvesti naš zasnovani načrt glede »Nove Pravede«.

Razširjenje v našem smislu še ni bilo mogoče. Morali smo se omejiti in ostati skromni, ker nam še sedaj ni mogoče redno kriti stroškov.

Namesto večkratnega izdajanja tedenske, smo se za enkrat morali odločiti izdajati kot prilogo »Novi Pravi« »Kladivarja«, ki je namenjen izobrazbi in vzgoji naše mladine. To smo smatrali za najpotrebnejše in najnujnejše: vzgojiti si mladino v našem duhu, v ljubezni do našega naroda in države, do naše jugoslovanske zemlje, v ljubezni do človeka-sotrpina, v ljubezni do dela, poštenja in pravičnosti. Le, ako bomo imeli tak proletarski naraščaj, bomo mogli uspešno usmeriti naše korake k cilju.

»Kladivar« je kot prva številka 11. letnika že izšel z zadnjo številko »Nove Pravede«. Prva številka »Kladivarja« je bila posvečena čestitki ljubitelju mladine, Pulpanu. Zanimiva in poučna je, a upamo da bodo naslednje še bolj. Zato bo »Kladivar« dobro služil mladini kakor tudi našim ostalim čitateljem.

Z ozirom na itak težavno kritiko stroškov za »Novo Pravedo«, potem z ozirom na stalno mesečno prilogo, smo sklenili v drugem polletju zvišati naročnino »Nove Pravede« na 6 Din mesečno. To ceno imajo drugi tedniki že od novega leta sem, dasi so mnogo manjši kot »Nova Pravda« in tudi dosti slabši. Mi pa smo obdržali staro naročnino kljub povečanju lista z novim letom in vzdržali, dokler je šlo.

Prepričani smo, da bo 2 Din na mesec lahko utrgal vsak posameznik, s tem pa nam omogočil započeto delo.

Prav tako in prav zato pa smo prepričani, da nam radi tega ne bo odpadel niti en naročnik. Pač pa nasprotno: »Kladivar« naj nam jih pomnoži!

Napeli bomo vse sile, da list tudi še vsebinsko dvignemo, obenem pa ga kakor hitro mogoče razširimo, kar je za razvoj stranke najbolj potrebno.

Naša prošnja je: 1. julija naj vsak plača naročnino po 6 Din na mesec. Kdor je že plačal za naprej po 4 Din, naj nam pošlje diferenco. — Pridobivajte pa tudi novih naročnikov, zlasti med mladino! — Položn. prilogo 1. jul. — V razprodaji stane vsaka številka po 1.50 Din. Za izmenjstvo stane od 1. junija t. l. naročnina po 8 Din na mesec. — Uredništvo in uprava.

Kje je vzrok?

Danes je prav zares povečini ljudstvo nezadovoljno do skrajnosti. nezadovoljno tako, da zavzema to že nevarne dimenzije. In zakaj to, kako je to nastalo? Naše navdušenje po prevratu za ujedinenje je bilo velikansko, čutili smo se srečne, ker smo zares pričakovali, da si bomo res dobro uredili svojo državo, kateri so bili dani za to vsi predpogoji.

Pa prišlo je razočaranje: Draginja je pričela rasti, skokoma je šla navzgor, veržniki so si kupili bogastvo neovirano, nikdo jim tega ni zabranil! Razne vade so ljudstvu dejala brce, zamenjal se je krivično avstrijski denar, vladni mogotci ali pravzaprav njihova zlahta pa je kradla in zapravljala državno — nas vseh premoženje, ki bi moralo biti na razpolago za ljudske potrebe. Državni uslužbeni so strdali, sramovali so se priti na prosto, ker so bili strgani in mršavi.

Prišlo so razne mednarodne pogodbe in sporazumi, ki so bili sklenjeni po nepotrebnem — nepremišljeno. Denar je izgubil vrednost. Nesrečna uvozna in izvozna politika, prikrojena nalašč za gotove državne špekulante, strašanska carina, nelzečni davki, vse to je pričelo ovirati našo industrijo, trgovino in obrt. S tem je pričelo primanjovati dela, naraščala je brezposelnost, beda in skrb za življenje je nastopila v vsi strahoti. Poleg tega pa se stanovska mizerija, krivično izvajanje zakonov in pa nesposobnost državnega centralnega upravnega aparata ter povzdigovanje vojaštva v vsakem nesmislu.

Vse to je bilo eno z drugim z roko v roki vzrok, da je ljudstvo pričelo misliti, da se je nastala nevolja prišla hitro širiti.

Ljudstvo je pričelo godrnjati in je izražalo nezadovoljstvo v raznih ljudskih strankah.

V tem znamenju pa se je porodila »Orjuna«, zagotavljajoč pomoč vsem bednim, zatiranim, ogroženim, osveto pa vsem izkoriščevalcem in krivcem ter sokrivcem vladajočega zla. To so bile obljube »Orjuna«, s katerimi je vabila pod »narodno« zastavo ljudi v svoj krog.

Ako se torej vprašamo, kje je vzrok, da je danes tako, nam bo na to vprašanje najlažje odgovorila »Orjuna«. Res je, da moramo izvesti nekatere orjunske organi-

zacije, nekatere voditelje, ker so zares hoteli delovati v svojem pravcu. Vendar v pretežni večini je postala, je morala postati »Orjuna« nekaj drugega, krenila je na naporno pot, če je prvotna sploh bila tako iskrena, kakor je to proglašala.

»Orjuna« ni torej samo ostala pasivna proti razmeram, ona je delovala skoraj v pretežni večini na to, da se razmere ne izpremenijo, ker se je izrekla za politično stranko, ki podpira režim pod maslo nacionalizma, za režim, ki mu je ljudski blagor deveta briga, za režim, ki mu je državno edinstvo fraza in ki z zavračanjem sporazuma pogloblja razdor bratskega sožitja vseh treh plemen v državi.

To so vzroki današnjih razmer, katerih pri urejenih ali vsaj izpremenjenih razmerah ne bi bilo. Tu je izvor komunizma, ki sicer pri našem ljudstvu nima tla. In vsakdo, ki zagovarja režim, nosi soodgovornost vsega zla današnjih kolobolci.

Demaskiranje »nacije«. Opozarjamo na članek pod tem naslovom. Članek izpod peresa dobrega poznavalca razmer na severnem območju ozemlja je zelo aktualen sedaj, ko gre za pravilno presojo trboveljskih dogodkov. Že iz kontur prvega sestavka čitatelj lahko razvidi, da se je slovenski narod na tem ozemlju že med vojno zavedal osvobodjenja, da je v kritičnih dneh prevrata sila sama tudi v interesu naših južnih bratov rodila popolnoma nacionalno obrambno organizacijo, kakor je »Orjuna«. da so potrebo te organizacije negirale in jo s sramotnim pobljali ravno tisti režimovci, ki propagirajo takozvano »nacio« in sankcionirajo politične pretepe in osebne pretnje naših lastitov kot države v državi. Kolikor nam je tudi iz drugih virov znano, se je demokratski klici v Mariboru posrečilo z osebno gonjo popolnoma ubiti »Narodno Obrano«, prvo slovensko narodno bojno organizacijo po vzgledu srbske, ki bi bila danes lahko naša najmočnejša narodna, in če bi bilo treba, tudi bojna organizacija. — Bojna, ne za nočne vlotte v konkurenčne tiskarne in poulične pretepe lastnih bratov, marveč bojna organizacija proti našim narodnim sovražnikom. Posebno zanimiv bo prihodnji sestavek, ki se peča v demaskiranem glavnem štabu »nacije«, vtaborjene pod streho Mariborske tiskarne.

Aretrirani zaradi trboveljskih dogodkov je bilo najprej več delavcev-komunistov. Pozneje pa so aretirali tudi nekaj orjunašev, ker je preiskava vendar dogajala, da mora biti krivda na obeh straneh. Aretrirani je tudi brat umorjenega Fakina, ki je pa po izpovedi prič baje popolnoma nedolžen. — O Fakinovem umoru imamo na razpolago material, podprt s pričami, ki popolnoma jasno označuje krivce. Ako bo preiskava ugotovila kaj drugega, bomo zavzeli k temu naše stališče. Za enkrat smo pri stvari prizadeti le v toliko, v kolikor gre za najnovejšje politične metode, proti katerim najodločneje protestiramo. — Tvor in sila od strani sodržavljancev nad sodržavljani morata v naši državi izginiti. — Smrtne obsodbe podpisavati ima pravico samo kralj, izvrševati pa za to določena oblast! — Proč z orožjem!

Trboveljski spominki prepovedani. Vlada je prepovedala vse shode, ki bi se nanašali na trboveljske dogodke. — Tako je prav! — Prepovedati pa bi morala tudi nošenje orjunske uniformne za določen čas, da se duhovito pomirijo. Nekateri vročokrvneži kar ne morejo strpeti in strašijo okrog v tem krogu seveda tudi z revolverjem. To je naše načelno stališče.

Ljubljanski občinski svet razpuščen. Dr. Žerjavov veliki župan, dr. V. Balčič, je v torek 10. t. m. razpustil ljubljanski občinski svet in upravnih svet mestne hranilnice. — Obširneje o tem na drugem mestu.

Novo tržne cene! Z razpustom ljubljanskega občinskega sveta in imenovanjem komisarijata bodo prišle prav gotovo za mestni trg v veljavo takoj nove, nižje tržne cene predvsem za meso, mast, mleko in druga živila?

Volilcem NSS ljubljanske okolice in kamniškega okraja naročamo še enkrat, da se držijo pri občinskih volitvah 15. t. m. po navodilih, ki jih je izdala stranka v okrožnicah.

Občinske volitve na Bledu preložene na jesen zaradi »sežle«. — Ali ni bilo doslej znano, da se v juniju prične tam sezija? — Sicer je vseeno! Se bomo pa pogovorili v jeseni.

Trgovino z magminkurnim in galantskim blagom, ki jo je pred kratkim otvoril g. Jernej Pirnat v Ljubljani, Martinova cesta 8, vsem somišljenikom najtopleje priporočamo.

Finančna kontrola sprejema novice. V finančni kontroli je treba popolniti večje število pripravniških mest. — Prošnje, ki morajo biti svojerodno spisane in kolikova-ne s 5 Din, morajo biti naslovljene na Ob-lasni inspektorat finančne kontrole v Ljubljani, Stari trg 34. Prošnjam je priložiti: a) uradno spričevalo pristojnega županstva (početi, ravnateljstva), b) spričevalo državnega zdravnikarja, c) krstni list, d) šolsko spričevalo, e) vojaško listino in f) pri nedoletnih očetov ali varuhov do-volenje. Priloge a, b in e morajo biti naj-novjšega datuma in kolikovane z 20 Din, c z 10 Din, d po tar. post. 311 taks. zak. s 5 do 30 Din ozi. kot priloga 2 Din, določim so originalne vojaške listine proste kolika. Ustmena navodila dobe prosilci, ki ne sme-

jo biti mlajši nego 18, a ne starejši kakor 35 let, pri vsakem oddelku finančne kontrole. — Obl. insp. fin. kontrole v Ljubljani.

Invalidski kongres Udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot se bo letos vršil v Ljubljani v dneh 15., 16. in 17. junija. To je kongres trinov, ki po pred desetimi leti bili poslani na bojna polja polni nam in življenja, danes pa so zlomljeni ljudje, pobabljeni in jetični. Ko bi se država, oziroma vlada — mnogo je postalo invalidov že po ujedinenju — hotela pobrigati za te, ki so največ, takorekoč vse žrtvovali, da postane Jugoslavija, bi se tem revežem pač ne bilo treba zbirati na kongrese, vsaj na take ne, kakor so to sedaj, ko morajo na njih zahtevati to, kar je itak njihovega. Dajte vsaj skromno preživeti še preostale dni življenja, nam invalidom, vojnim vdovam in sirotam! — In v znamenju tega kli-ca se vrši tudi letošnji kongres v Ljubljani. — U. V. I. Izvršni odbor, Ljubljana.

Nova gomila. Na binškošno soboto je umrl po daljši bolezni naš somišljenik in tovariš France Trefalt, železniški poduradnik v Ljubljani. — Dobrosrčnemu tovarišu blag spomin, preostali družini pa naše so-žalje.

Tiskarska organizacija »Orjuna«. Sa-vez tiskarjev je napravil sklep, ki so ga odobrili tudi tiskarnarji, da ustavi vsak tisk za »Orjuna«, če bi ta organizacija še poskusila našlo preprečiti tisk bodisi ka-terega koli časopisa.

Kralj in kraljica v Varaždinu. Na bin-košno nedeljo se je v Varaždinu vršila konjska dirka. To prireditve je posetil kralj s kraljico. Med potoma kakor tudi v Va-raždinu je ljudstvo kralja navdušeno spre-jelo. — To znači, da je hrvatsko ljudstvo drugačno, kakor ga slika režimsko časopisje. — — —

Ljubljanski Zvon« je o binškošnih praznikih posetil pod vodstvom ljubljane-ga pevovodje Prelovca — Beograd. Spre-jem v Beogradu je bil nad vse priščen. »Zvon« je priredil v narodnem gledališču koncert, ki je napravil na brate Srbe sija-jen utis. Potem so se vršile razne druge prireditve: banket, izleti, poseti itd. Izlet-niki »Zvona« so odnesli iz Beograda zares najlepše utise.

Brzjavne pristojbine za inozemstvo je pošto ministristvo znižalo za eno četrtino. Nove pristojbine so stopile v veljavo s 1. junijem t. l.

Razno.

Nekaj o kurjerih. — Kurjerja nam nudi zelo velike koristi. Seveda se to ne ču-ti toliko tam, kjer čepi v kurniku par kur, pač pa se pozna tam, kjer je res nekaj kur okrog hiše. Koristno pa je za vsakogar, kdor se s kurjerjo peča, da ve, kako se korist poveča, kako se reja kur izplača. Za-to podajamo v naslednjem nekaj navodil: 1. Plemenske živali se morajo skrbno odbi-rati. Prav tako se morajo odbirati jake za valenje. Ker se smatra za nezdavno, ne-razvito in izpremenjeno, naj se porabi. 2. Kokoši nikar ne držimo preko starosti treh let. V tretjem letu znesne največ jajc, potem pa izdatnost rapidno pada in se več ne izplača. 3. Kokoši znesne v tretjem letu do 160 jajc, to pa samo pri dobri kurl. Ako po-mislimo, kako redilno vrednost ima malo jajce, potem sledi iz tega, da mora tudi ko-koš povziti vsaki dan zadosti dobre in tečne hrane. Na prostem si lide kura ves božil dan hrano. Ako je ne dobi zadosti, pride na večer še na prag po svoj doleži. Ako pa jo imamo v kurniku, li moramo dati pač tem več. Imeti mora tudi vedno dosti in zdrave vode. Tudi snaga in zrak sta glavna predpogoja uspehov. 4. Paziti moramo tudi na obolenje. Ker kure drugače niso tako občutljive in podvržene boleznim, moramo posevčati tem več paznje takrat, ko pri njih opazimo kaj sumljivega. Najbolje je obole-lo kokoš takoj odstraniti, ker ponavadi po-gine. Znana bolezen je kurja pika na jeziku, ki jo je sicer mogoče začasno odpra-viti na ta način, da se jo sname z jezika, a se zopet rada ponovi. Kura pri tem trpi in ne leže jajc. Zato najbolje, proč z njo! Pi-ka nastane od vroče hrane in pomanjkanja vode. 5. Stare kokoši in slabe jajčarice, pro-dajmo, ker so nam v škodo.

Gospodarstvo

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden	Prejšnji teden
	dinarjev	dinarjev
100 živ. frankov stane	1487—	1464—
100 franc. frankov	434-20	429—
100 laških lit	387-10	389-50
100 čeških kron	247-25	242-60
100 avstrijskih kron	0-1188	0-1185
100 ogrskih kron	0-0875	0-0958
100 bolg. levov	80-22	89-29
100 dolarjev	8425—	8275—
100 angl. funtov	38576—	35850—

Čaršiska borza.

	11. junija	5. junija
	švicarskih frankov	švicarskih frankov
100 dinarjev	je stalo 8-80	8-90
100 franc. frankov	29-40	29-80
100 laških lit	24-70	24-80
100 čeških kron	19-615	19-60
100 avstrijskih kron	0-008	0-00799
100 ogrskih	0-006	0-0065
100 bolg. levov	4-05	4-05
100 dolarjev	568—	569—
100 angl. funtov	2451—	2448—

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)

(Nadaljevanje.)

»Ne, draga moja, še nikoli nisem čul njenega imena. Toda sedaj moram iti, da se preoblečem. V eni uri bom zopet tukaj, in tedaj se nama bo pač še nudila prilika, da se bom mogoče četrte ure nemoteno razgovarjali s svojo malo, ljubko, ljubosumno Izabelo.«

Se enkrat poljubi svojo nevesto, potem pa hitro odide. Ko pride iz vile na cesto, ga zopet navdajajo čudni občutki, katerih si pa ne more tolmačiti. In vendar mora nekaj biti, kar vznemirja njegovo dušo! Da, tako je. Pogled lepe gospodične Norton je učinkoval nanj. — Venomer se suče pred Harryjevim očnim pogled, s katerim ga je tako pomenljivo opazovala lepa dama za napol odgnjenimi zastori.

Zaman se trudi Harry izbiti si to misel iz glave. Vedno in vedno mu je zopet pred očmi pogled lepe tujke. Šele ko pride v svojo sobo, mu nekako odleže. Hitro se preobleče, si naroči voznika ter se odpelje k Johnsonovim.

Ko vstopi v sprejemni salon, sedita v njem dve dami v živahnem pogovoru, gospa Johnsonova in poleg nje lepa sosedka, gospodična Norton, ki se pri vstopu mladega moža ljubosumno dvigne s svojega sedišča.

Tudi gospa Johnsonova stori isto in reče obrnjena proti Harryju: »V posebno čast si štejem, da ti morem predstaviti gospodično Norton — gospod Blak — zaročenec moje hčerke-edinke!«

Harry gleda okrog sebe kot da nekaj išče, in zato reče gospa Johnsonova.

»Izabela je zaposlena za ureditvijo male večerje in tudi jaz se moram sedaj za kratek čas oprostiti, cenjena gospodična Norton; kmalu se vrnem.«

Mlada dama se prikloni. Nihče ne opazi, kako se ji svetijo oči od veselja.

Harry nehote z občudovanjem motri lepo tujko, ki sicer ni nikakoli izrazita salonska lepota, vendar pa ima vsa njena zunanost nekaj zanimivega na sebi. Srednje visoka postava ima polne in vendar graciozne oblike; kar vzbuja na njej posebno pozornost, so lasje pepelnato kostanjeve barve, ki tvorijo poseben kontrast z njenimi temnimi očmi.

Ja že zopet vzbudi Harryjevo pozornost dragoceni nakit, katerega ima dama sedaj na sebi. Brillantni okrog vratu, na prsih in rokah predstavljajo že celo premoženje, dragocenosti, kakršnih Harry nima še nikdar ni videl.

»Vašo zaročenko sem že preje imela čast spoznati, gospod Blak. Dražestna deklica, toda še zelo mlada, kaj ne!«

»Izabela ima sedaj sedemnajst let.«

»O, potem je še otrok. Vendar se še ne mislite poročiti, kajne?«

Harry zardi kot deklica.

»Nasprotno, cenjena gospica; odločila

sva se, da v jeseni obhajava najmojoro. Zakaj tudi ne? Zaprek ni nobenih in tudi pogovor pravi, da se še nihče ni kesal, če se je mlad poročil.«

»Potem sem jaz drugega mišljenja. In četudi sem brez staršev, sem si vtislila v srce našet svoje drage, umrle matere, ki me je vedno svarila, da naj predno ne bom stara dvajset let, ne storim tega za celo življenje važnega koraka. Šele tedaj je človek toliko zrel, da si je na jasnem o svojih pravih občutkih!«

Vse to je izgovorila tako prosto, tako enostavno, da Harry ne opazi v tem prikritega premisleka. Ali pa so ga morda pogledi iz njenih temnih oči tako prevzeli, da si ne more ustvariti lastne sodbe o njenih mislih? Tudi ne opazi, da je v ozadju stopila v salon Izabela, ki z vidnim začudenjem opazuje svojega zaročenca.

Počasnih korakov se približa Izabela k mizi.

»Ah, gospodična, saj ste že tu,« jo nagovori gospodična Norton smehljaje se »oprostite, da sem vam za nekaj časa kratila družbo vašega gospoda zaročenca.«

Potem potegne Izabelo k sebi, da se

vsede poleg nje ter priljudno ovije svojo roko okrog pasu mlade deklice. Niti Harry, niti Izabela ne opazita prezirlivega pogleda, s katerim motri nežno postavo ljubke neveste. Medtem se suče razgovor o vsakdanjih zadevah. Govorica teče gospodični Norton prav gladko in zabavno, da skoro ni opaziti, da se doslej še ni mnogo gibala v boljših družbah. Harryja je njena zgovornost, še bolj pa vse njene sicer male pa tem bolj učinkovite umetnosti, s katerimi je vplivala nanj, naravnost očarala, da je nehote primerjal svojo nevesto z gospodično Norton. Da, gospodična Norton, je lepa, cela dama, ki more reprezentirati, o tem si je Harry na jasnem, ko primerja nežno Izabelino postavo z bohotnimi oblikami gospodične Norton.

Izabeli ne ostane, o prikriti njegovi pogledi, jasno ji je, kako misli roje Harryju po glavi. Krčevito se ji stiska srce in temne misli, ki naznanjajo bližajočo se nesrečo, se množe od minute do minute.

Prav oddahne se Izabela, ko vstopi njena mama ter povabi novo sosedo v jedilnico. Nekako boječe se oklene Harryjeve

desnice, da jo odvede v obednico, tako da ta začuden gleda na svojo nevesto.

Zahrbitne spletke.

Ko se je Eliza Norton vrnila od svojega obiska pri gospoj Johnsonovi se je ustavila pred ogledalom v svojem krasno opremljenem salonu in se z vidnim dopadanjem ogledovala.

»Nihče ne opazi, da imam pobarvane lase, o ne, in kako interesantna je moja zunanost, pepelnato kostanjevi lasje in temne oči. Hahahaha, če bi me sedaj videl Jim, bi me gotovo ne spoznal. Pa kaj Jim, saj je že davno pokopan na dnu morja, oni, ki s njim tako sovražila, so umrli, moja maščevalnost je nasičena.«

Res, lepa sosedka Johnsonove družine je v resnici Eliza, ki je pograbila v zagonebi hiši nakopičene raklade in dala slovo svojemu dosedanjemu bivahčcu. Ker je že dolgo časa prebivala v zagrebni hiši, v katero jo je zanesla usoda iz Irske, je bila uverjena, da se po njenem ubegu nihče ne bo zanimal za njeno prejšnje življenje in to tembolj, ker se je zgledala kot nova posestnica vile pod svojim praviim imenom. Radi

tega odkod ima svoje brezmejno premoženje, jo pa po njenem mišljenju nihče ne bo klical na odgovor.

Toda Eliza noče živeti osamljena, zapuščena. V družbi hoče zavzemati odlično mesto kot soproga uglednega, mladega, lepega moža, ki ji more nuditi vsa razvedrila. Ta želja ji roji vedno po glavi, in sedaj je prepričana, da je našla moža, kakršnega si je tako želela.

Harry Blak je mož, katerega hoče mreti Eliza za soproga. Seveda je Harry že zaročen, toda vražja ženaka je uverjena, da ji ne bo težko izbrisati iz njegovega srca podobno ljubke Izabele. Zato se odloči, da izvede svoj dobro zasnovani načrt. Že pri obisku je na svoje veselje opazila Harryjeve poglede, s katerimi je tako pogosto naskrival spremljal vsako njeno kretnjo; zato je že tedaj vse svoje obnašanje in govorjenje usmerila v to, da prvi vtis, ki ga je napravila nanj, še poveča.

Odgovorni urednik Anton Brandner, Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani, Izdaja konzorcij »Nove Prave«.

OGLAŠAJTE V NOVI PRAVDI!

AVTO-VOZI

BREZ BENCINA!

JUGO-HAG LJUBLJANA BOHORICEVA 24 TELEFON 560

Očala, ščipalci
ure, zlatno najboljše kupite pri
Fr. P. Zajec,
izprašan optik in urar
Ljubljana, Stari trg št. 9.
Stekla natančno po zdravniških predpisih.

Pimat Jernej,
Ljubljana,
Martinova cesta 8
je otvoril pred kratkim
trgovino z manufakturnim in galanterijskim blagom na drobno.

Štefan Ferant
urar državnih železnice
Celje, Dečkov trg št. 3
priporoča svojo urarsko in zlatarsko obrt. — Cene solidne.

Tone Malgaj
Pleskar za stavbe in pohištvo, lakiranje vozniških koles v ognju. Sobni slikar. Specijalni oddelek za črkoškarstvo na steklo, pločevino, zid, les itd.
Delavnice: Kolodvorska ul. 6, Celovška cesta 121.
Naročila se sprejemajo v Kolodvorski ulici št. 9.

Vse pisalne, risalne in šolske potrebščine dobite najceneje v papirni trgovini
Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.
Lastna knjigovoznica.
Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

Anton Lečnik
urar in juvelir,
Celje, Glavni trg
priporoča
svojo veliko zalogo birmanskih daril.

Jugoslovanski kreditni zavod
v Ljubljani, Marjin trg št. 8., reg. zadr. z o. z.
sprejema vloge na knjižice in plača čistih
7%
obresti brez odbitka rentnega in invalidskega davka. Za večje in stalne vloge kakor tudi za vloge v tekočem rač. obrestovanje po dogovoru.
Podeljuje kratkoročne trgovske in personalne kredite najkulantneje.

Edini tihi pisalni stroj
L. C. Smith & Bros Mod. 8
brez najmanjšega ropota.
Zastopstvo:
LUD. BARAGA, Ljubljana
Šelenburgova ulica 6/1.

Franc Szantner
Ljubljana, Šelenburgova ul. 1
špecialist za ortopedična in anatomska obuvanja in trgovec s čevlji, sprejema tudi vsa popravila.

Najcenejše kupite manufakturno blago v trgovini
Franc Rozman
CELJE, Glavni trg št. 8.

PROMETI ZAVOD ZA PREMOS
D. D. V LJUBLJANI
prodaja premos
iz slovenskih premosovnikov
vseh kakovosti, v celih vagonih po originalnih cenah premosovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industr. podjetja in razpečava na debelo.
lo zamski premos i koks
Vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča češkoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premos, črni premos in brikete.
Naslov: Prometni zavod za premos d. d. v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 15/II.

S sklepom skupščine delničarjev od 11. maja 1924 sta se zedinili Jadranska banka d. d. in Podunavska Trgovalno Akcionarsko Društvo Beograd in bosta nadaljevali skupno delo pod novo firmo
Jadransko-Podunavska Banka, Beograd
Popolnoma vplačani kapital znaša 120 milijonov Din.
Banka sprejema: Hranilne vloge proti najboljšim obrestim; bavi se s kupovanjem in prodajo deviz in tujih valut; kupovanjem in prodajo vrednostnih papirjev; eskontuje menice in vrši vse bančne posle najkulantneje; obavlja komisijonarne blagovne posle.
Afilirani zavodi so:
V OSIJEKU: Slavenska Agrarna Štedionica, Osijek
V MURSKIM SOBOTI: Hranilnica Murska Sobotna
FRANK SAKSER STATE BANK, 82 Cortlandt St., New York City.
Glavni korespondent za Južno Ameriko:
BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas.
Do preselitve v novo palačo, vogal Kralja Milana in Miloša Velikega ulica, bodo poslovni lokali Jadransko-Podunavske Banke začasno v Kralja Milana ulici št. 43 in Knez Mihajlovi ulici št. 12.

Trboveljski premog in drva
dobavlja
Družba ILIRIJA, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220. Plačilo tudi na obroke. Telefon 220.

Priporoča se trdka
JOSIP PETELINC
LJUBLJANA, Sv. Petra nasip 7.
Blizu Prešernovega spomenika.
Najboljši šivalni stroji Gritzner v vseh opremljen za rodbinsko rabo in Adler za obrtniško rabo, istotam potrebščine za krojač, šivilje, čevljarje, sedlarje, tolarje, vezalce, kravate, žepke, nogavice, razne bombaže sukance, svilne in nit. jedilno orodje, aljake, aluminij, žlice, vilice, noži, škarje, britve, razne palice, nahrbtniki, igle za vse sisteme šivalnih strojev ter njihovi posamezni deli. — Popravila šivalnih strojev se sprejmejo. Pouk v vezanju, krpanju perila in nogavic na stroje brezplačno. Večletna garancija za šivalne stroje.
Cene najnižje. Postrežba točna.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA
Delniška glavica
Din 50.000.000
Rezervni zakladi ca.:
Din 10.000.000
Centrala: Ljubljana, Dunaska cesta
Podružnice:
Brezice, Celje, Cernomelj, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst
Brzajavni naslov:
BANKA LJUBLJANA.
Telefon št. 26, 413, 502, 503 in 504.
Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle.

TRGOVSKA BANKA D. D., LJUBLJANA
Podružnice:
Maribor, Novo mesto, Rakek, Slovenjgradec, Slovenska Bistrica
Dunajska cesta št. 4
(v lastni stavbi).
Kapital in rezerve Din 18.300.000.
Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje.
Brzajavi: Trgovska. Tel.: 139, 145, 458.
E ksp ozitute
Konjice, Meža-Dravograd

O. BERNATOVIC
Ljubljana, Mestni trg 5.
Konfekcijska trgovina